

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE “TÜRK DEVLETLERİNDE YÖNETİM ANLAYIŞI”

“Hakan’dan Halka Doğru”

Gökçe Akbulut* Ayten Kiriş**

ÖZET

Bu çalışmada ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı kapsamındaki “Güç, Yönetim ve Toplum” Öğrenme alanı içerisinde yer alan “Yaşayan Demokrasi” ünitesi “Türk Devletlerinde Yönetim Anlayışı” konusunun işlenmesine yönelik etkinlik yer almaktadır. Çalışma, öğrencilerin derse aktif bir şekilde katılıp, derisi kalıcı bir şekilde öğrenmelerini amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler Dersi, aktif öğrenme, Türk Devletlerinde yönetim.

ABSTRACT

In this study, there is an activity used to teach the subject called “Management Approach in Turkish States” which is taught in “Living Democracy” learning unit, has been in the “Power, Governance and Society” learning area, has been in the context of the 7th grade Social studies curriculum at Primary school, in Turkey. This research aims that students have engaged time and the subject will be learned in a permanent way.

Keywords: Social Studies, active learning, management of Turkish States.

GİRİŞ

Ülkemizde eğitimin temelini oluşturan ve zorunlu olan ilköğretimden itibaren çeşitli dersler okutulmaktadır. Bu derslerin arasında temel derslerden biri olan Sosyal Bilgiler Dersi de önemli bir yere sahiptir. Sosyal Bilgiler, demokratik yurttaşlık için gerekli olan bütün becerileri geliştirmeyi amaç edinen bir derstir (Öztürk, 2011: 9). Bireyin hayata hazırlanması ve sosyalleşmesi açısından önem taşıyan dersin bugüne kadar geleneksel eğitim öğretim yöntemleri ile işlenmesi, materyal olarak sadece ders kitabının kullanılması ve dersin öğretmen merkezli olması gibi bazı nedenlerden dolayı Sosyal Bilgiler dersi sıkıcı, durağan, ezbere dayalı bir ders olarak algılanmıştır (Şahin ve Parmaksız, 2004:2). Geçmişten

beri Sosyal Bilgiler dersinin çeşitli eleştiriler almasından dolayı Mili Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı bu derse yöneltile eleştirileri de göz önünde bulundurarak 2004 yılından itibaren ilköğretim ve ortaöğretim ders programlarını yenilemiş, bu yeniliklere uygun ders kitapları hazırlamıştır. Buna göre yenilenen Sosyal Bilgiler programı uluslararası gelişmeleri yansıtan bir form almıştır (Aktekin, 2010:105). Sosyal Bilgiler dersi, sosyal bilim disiplinlerinden faydalanan, sosyal bilimlerin mantığına uygun disiplinler arası bir alan haline getirilmiş ve kavram, beceri, değer, kazanım ve öğrenme alanı gibi birçok terimi de merkezine almıştır (Kaymakcı, 2011:153).

*Muğla Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans

** Yrd. Doç. Dr. Muğla Üniversitesi, Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü, Sosyal Bilgiler Eğitimi, aytenkiris@mu.edu.tr

Yenilenen Sosyal Bilgiler programı bireyin mevcut deneyimlerini dikkate alarak, yaşama etkin katılımını, doğru karar vermesini ve problem çözmesini temel almaktadır (Aladağ, 2009:472). Bilginin yanında kavram, beceri ve değer öğretimine de vurgu yapan Sosyal Bilgiler programı dinamik bir Sosyal Bilgiler sınıfı amaçlamaktadır (Ata, 2006: 5). Öğrencilerin sosyal yaşama dair geniş bir vizyon planlaması yapabilmesi için sosyalleşme sürecini aktif yaşantı olarak geçirmesi gerekir ve bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersi, öğrencilerin zengin etkinliklerle sosyalleşmesini sağlar (Duman, 2004: 227). Son zamanlarda öğretmenlere örnek olması amacıyla etkinlik çalışmaları sıklaştırılmıştır (Köksal, 2012). Bu çalışmalar öğrenciyi merkez alan öğrenme etkinlikleri, algılama, ayırt etme, anlamlandırma ve öğrenme süreçlerini içerir. Bu nedenle öğrenci pasif bir bilgi alıcısı değil, bilgiyi aktif bir şekilde alan, anlamlandıran ve yeniden yapılandıran kişidir. Bu yüzden öğrenme etkinlikleri öğrencilerin derse bizzat katılacağı şekilde düzenlenmelidir. Uygulanan etkinlikler, öğrencinin dikkatini, ilgisini ve motivasyonunu açığa çıkaracak boyutlar içermelidir (Beydoğan, 2007:104). Böylece etkinlikler sayesinde öğrenciler bir durumu farklı perspektiflerden ele alabilecek ve buna istekli olacaktır (Stradling, 2003: 14). Bu nedenle çalışmada ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi “Yaşayan Demokrasi” Ünitesinin “*Tarihsel süreçte Türk devletlerinde yönetim şekli ve egemenlik anlayışındaki değişim ve sürekliliği fark eder.*” (MEB, 2011) kazanımına yönelik etkinlik tasarlanmıştır. Çalışmanın pilot uygulaması Muğla iline bağlı bir ilköğretim okulunda 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersinde 40 dakikalık süre içerisinde gerçekleştirilmiştir.

ETKİNLİĞİN UYGULANMASI

Bu kısımda ilköğretim 7. sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı içerisinde yer alan “Güç, Yönetim ve

Toplum” Öğrenme Alanı 6. ünite 1. kazanımına yönelik bir etkinlik yer almaktadır. Çalışma, 2011–2012 eğitim öğretim yılında (2. Dönem), Muğla iline bağlı bir ilköğretim okulunda 7. sınıf öğrencileriyle Sosyal Bilgiler dersinde 40 dakikalık süre içerisinde gerçekleştirilmiştir. Etkinliğin amacı, öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılımını sağlayarak, İslam Öncesi Türk Devletleri, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Osmanlı Devleti ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti’nin yönetim anlayışı ile ilgili çıkarımda bulunabilme, grup etkinliklerinde girişimcilik, iletişim, karar verme ve problem çözme becerileri ile sabır, özgüven, yardımseverlik, vatanseverlik ve adil olma gibi değerleri kazanmalarını sağlamaktır.

Materyaller: Sıvı yapıştırıcı, makas, bazı Türk devlet yöneticilerinin görsellerinin çıktısı (Ek 1’de sunulmuş, tüm öğrencilere dağıtılmıştır), bazı Türk devletlerinin yönetim anlayışını yansıtan görseller ve bu görsellerin yapıştırılacağı çalışma kâğıtları (Ek 2’de sunulmuş, dörtlü gruplara dağıtılmıştır), temsili gazete (Ek 3’te yer almış, tüm öğrencilere dağıtılmıştır), mektup kâğıtları (Ek 4’te sunulmuş ve tüm öğrencilere dağıtılmıştır), Cumhuriyet’in ilanı ile ilgili çalışma kâğıdı (Ek 5’te yer alan bu çalışma kâğıdı tüm öğrencilere dağıtılmış olup, aynı zamanda bilgi notu da içermektedir), çalışma kâğıdı (Ek 6).

Dersin giriş aşamasında öğrencilerin dikkatini çekmek amacıyla Ek 1’de yer alan bazı Türk yöneticilerinin resimleri sınıfa dağıtılarak öğrencilerden her görselin altına resimler ile ilgili bildiklerini bir cümle ile yazmaları istendi. Böylece öğrencilerin hazırbulunuşluluk düzeyi ölçülerek sayfanın sonunda yer alan “Görsellerdeki kişilerin ortak özellikleri nelerdir?” sorusu üzerinden de tartışma ortamı sağlandı. Verilen cevaplar genelde “Hepsi liderdir”, “Hepsi Türk lideridir”, “Devlet yöneticileridir” şeklinde oldu.

Fotoğraf 1: Türk liderleri ile ilgili görüş bildirirken

Fotoğraf 2: Türk liderleri ile ilgili görüş bildirirken

Daha sonra 4'erli gruplar oluşturularak Ek 2'de yer alan Türk Devletlerinin kronolojik sırasına uygun olarak hazırlanmış görseller ile bu görsellerin konu başlıklarının bulunduğu çalışma kâğıtları gruplara dağıtıldı. Gerekli materyaller verilerek öğrencilerin ilgili görselleri kesip, çalışma yapraklarındaki uygun boşluklara yapıştırması istendi. Bu etkinlik için gruplara 10 dakika süre tanındı.

Fotoğraf 3-4: Öğrenciler grup halinde Türk yönetim anlayışlarıyla ilgili görselleri kesip çalışma yaprağına yapıştırırken

1. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ve İslamiyet'i benimseyen Anadolu ve Büyük Selçuklu Devletleri ile Osmanlı Devleti yönetimlerinde, halkın yöneticileri seçme hakkı var mıydı?
Yoktu çünkü yönetme yetkisini tanrı verirdi.
2. Günümüz Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde "monarşik yapı" yani tek kişinin egemenliğine dayalı bir yönetim mevcut mudur?
Hayır çünkü Cumhuriyet ile yönetiliyoruz halk yöneticileri kendisi seçer.
3. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde ve İslamiyet'i kabul eden Türk devletleri döneminde "Devlet hanedanın ortak malıdır" anlayışı ne gibi sorunlara yol açmış olabilir?
Ailedekiler kavgaya etmiştir, devleti yönetmek için kavgalar olmuş olabilir.

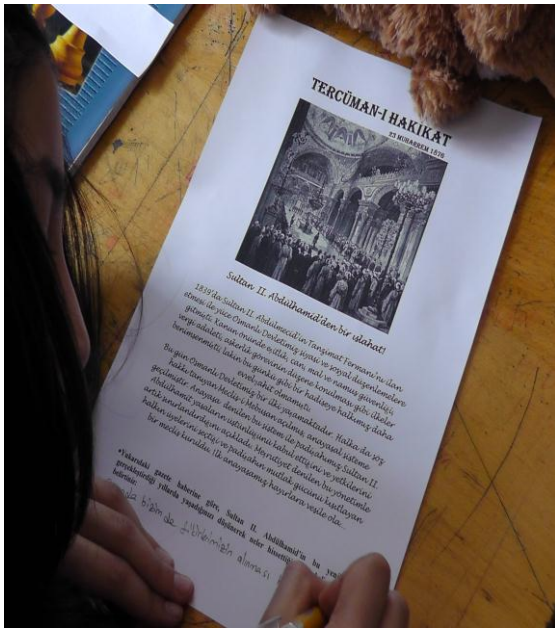
Fotoğraf 5: Ek 2 de sunulan etkinliğin son bölümüne ait bir ürün

Bu süreç boyunca gruplar izlendi ve süre sona erdiğinde grupların çoğunun çalışmayı eksiksiz ve zamanında yapmış olduğu görüldü. Eksikliği olan gruplar için çalışmanın doğru hali gösterildi ve çalışma yaprağının sonunda yer alan üç soru cevaplanarak kısa bir değerlendirme yapıldı.

Buna göre herhangi bir müdahaleye gerek kalmadan, öğrencilerin İslam öncesi Türk devletleri, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti Devletleri ile ilgili yönetsel kavramları (kurultay, kut, divan, monarşi, saltanat, cumhuriyet vb.) gerek görseller, gerek çalışma yapraklarındaki ipuçları yardımıyla öğrendikleri gözlemlendi. Çalışma sonrasında Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyıla gelindiğinde yönetim anlayışının

değiştiğini, Tanzimat Fermanı'nın ilan edildiğini, ardından anayasal bir döneme geçildiğini vurgulamak amacıyla temsili gazete haberi kısmına geçildi.

Sınıftan bir erkek öğrenci gönüllü olarak dışarı çıkarıldı, ardından tüm öğrencilerden kendisini Meclis-i Mebusan'ın açıldığı ve I. Meşrutiyet'in ilan edildiği günü yaşıyor gibi düşünmesi istendi. Daha sonra dışarıda olan öğrenci gazete satan çocuk olarak içeri girdi ve "Yazıyoooo, Sultan II. Abdülhamid'in yaptığı ıslahatı yazıyor!" şeklinde bağırarak temsili gazeteleri tüm öğrencilere dağıttı. Gazete haberini okuyan öğrencilerden tekrar kendilerini o günlerde yaşıyormuş gibi düşünmesi ve gazete haberinin altına Tanzimat Fermanı ve Meşrutiyet gibi gelişmelerle ilgili neler hissettiklerini birkaç cümle ile belirtmeleri istendi. Öğrenciler genelde çok mutlu olduklarını artık kendilerinin de bir söz hakkı olduğunu, Meclis-i Ayan üyelerini seçemeseler de Meclis-i Mebusan konusunda söz haklarının olduğunu belirttiler. Etkinliğin tamamlanmasının ardından öğrenciler, bilgi notunun bulunduğu gazete metninden yola çıkarak Tanzimat Fermanı ve Kanun-i Esasi Anayasası ile ilgili kısa yorumlar yaptı, eksik kalan noktalar öğrencilere açıklandı.

gerçekleştirdiği yıllarda yaşadığınızı düşünerek neler hissettığınızı 5 kelime ile belirtiniz:

Herkes ayrı bir mutluluk içinde. Ben de her zaman ki gibi mutluyum. Yönetimi katılıyoruz, YAŞASIN MEŞRUTİYET!!!

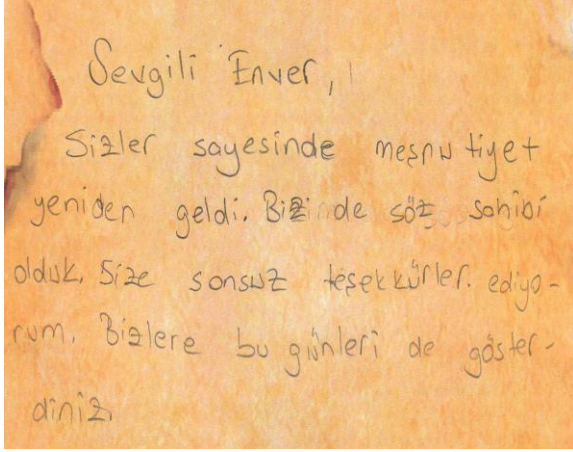
•Yukarıdaki gazete haberine göre, Sultan II. Abdülhamid'in bu yeniliği gerçekleştirdiği yıllarda yaşadığınızı düşünerek neler hissettığınızı 5 kelime ile belirtiniz:

Söz hakkı insanın kendisidir, artık ben de varım!

Fotoğraf 6: Gazete etkinliğini yaparken-etkinliğe ait ürünler

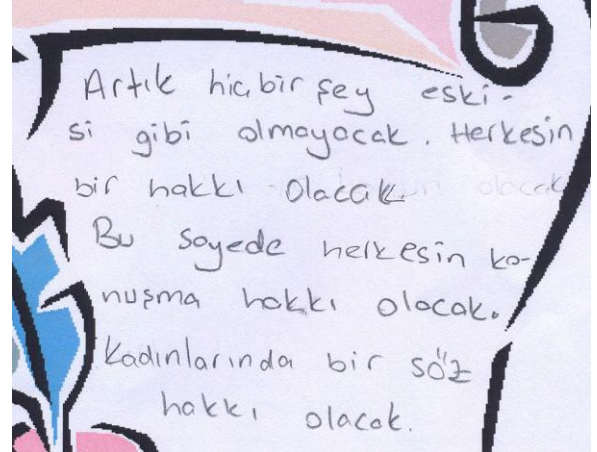
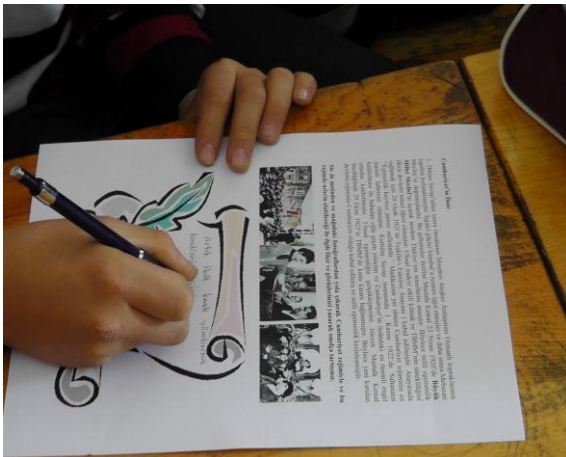
Çalışmanın ardından ek 4 olarak sunulan mektup kâğıtları tüm öğrencilere dağıtıldığında öğrenciler bu kısımdaki bilgi notundan yararlanarak I. Meşrutiyet'in 93 Harbi gerekçesiyle sona erdiğini; ancak 32 yıl sonra Enver, Cemal ve Talat Paşa'nın çabalarıyla II. Meşrutiyet'in ilan edildiğini, İttihat ve Terakki döneminin başladığını öğrendiler. Buna göre öğrencilerden kendilerini her iki meşrutiyet dönemini de yaşamış gibi hissederek, II. Meşrutiyet dönemine geçildiğinde arkadaşlarından olan Enver Paşa'ya o günkü duygu ve düşüncelerini yansıtan bir mektup yazması istendi.

Fotoğraf 7: Ek 4 olarak sunulan mektup etkinliğini yaparken-mektup etkinliğinden örnek bir ürün

Bu çalışmada öğrencilerin duygu yüklü yazılar yazdığı gözlemlendi. Mektuplardaki ifadelerden bazılarının “32 yıl sonra bu günleri de gördük çok şükür”, “Size minnettarız sağ olun”, “Yaşasın Meşrutiyet!” şeklinde olduğu görüldü. Çalışmadan sonra öğrencilere artık günümüz yönetim anlayışına doğru gelmeleri söylendi ve “Bugünkü yönetim anlayışına hangi olayla geçtik?” sorusu sorulduğunda öğrenciler “Cumhuriyet’in İlanı” yanıtını verdi. Bu gelişmelerde Mustafa Kemal Atatürk’ün katkılarından bahsedildi ve ek 5 olarak sunulan Cumhuriyet’in İlanı ile ilgili çalışma kâğıtları tüm öğrencilere dağıtıldı. Öğrencilerden çalışma kâğıdındaki bilgi notunu okuyarak ve görsellerden de yararlanarak sayfanın altındaki boşluğa cumhuriyet rejimi ve bu rejimde neler olabileceği ile ilgili fikir ve görüşlerini kısaca yazmaları istendi.

Fotoğraf 8: Cumhuriyet rejimi ile ilgili fikir belirtirken- ek 5'te sunulan etkinlikten bir ürün

Çalışma süresince öğrenciler gözlemlendi ve “halkın kendi kendini yönetmesi”, “kadınların da söz hakkı var”, “çağdaş kıyafetler giyiniyoruz” gibi cümleler kurdukları tespit edildi. Etkinliğin son kısmında öğrencilere ek 6’da sunulan renkli kavram balonları ve 4 kutucuktan oluşan çalışma yaprakları dağıtıldı. Öğrencilerden, çalışma yaprağındaki İslam Öncesi Türk Devletleri, Büyük ve Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti yazan kutucuklara hangi balonlardaki kavramlar uygunsa o başlıkların altına sınıflandırılması istendi.

Fotoğraf 9: Değerlendirme etkinliğini yaparken

Hemen hemen tüm öğrenciler değerlendirme kısmını 4-5 dakika gibi kısa bir sürede doğru bir biçimde tamamladı; ancak eksik olan öğrenciler olabilir düşüncesiyle doğru cevaplar söylendi ve ders bitirildi.

DEĞERLENDİRME

Dersin değerlendirme aşamasında öğrencilere “Bugünkü Sosyal Bilgiler dersinde ne öğrendiniz?”, “Duygu ve düşünceleriniz nelerdir?” sorusu yöneltildi. Öğrencilerin verdiği cevaplar genelde olumlu oldu. Öğrenciler konuyu sıkılmadan, arkadaşlarıyla yardımlaşarak öğrendiklerini ve bundan sonra Türk devletlerinin yönetim yapısıyla ilgili bir soru yöneltildiğinde bu dersi hatırlayarak soruları doğru cevaplayabileceklerini belirttiler. Bir öğrencinin kâğıda yazmış olduğu ifadesi şu şekildedir:

•Bu günkü Sosyal Bilgiler dersinde yapılanlarla ilgili duygu ve düşüncelerinizi kısaca belirtiniz.

Gök eğlenceli, mutlu bir şekilde sosyal dersi yaptık. Türk devletleri nasıl yönetiliyor öğrendik.

Özellikle Ek 2’de resim kesme ve yapıştırma etkinliğinde grup olarak çok eğlendiklerini, zamana karşı yarıştıklarını,

bir konuyu ilk defa bu kadar hızlı ve etkili öğrendiklerini belirttiler. Bunun yanı sıra öğrenciler gazete etkinliğinden gerçekten çok etkilendiklerini, bu etkinlikte kendilerini gerçekten de eski zamanlarda yaşıyormuş gibi hissettiklerini söylediler. Hem eğlenip hem öğrendikleri için okullarını farklı etkinliklerle tekrar ziyaret etmemizi isteyen öğrenciler bu dersi hiç unutmayacaklarını vurguladılar. Etkinlik süresi boyunca öğrencilerin Türk devletlerinde yönetim anlayışı ile ilgili çıkarımda bulunabilme, grup etkinliklerinde girişimcilik, iletişim, karar verme ve problem çözme becerileri ile sabır, özgüven, özgürlük, eşitlik gibi kavramlarla, yardımseverlik, vatanseverlik ve adil olma değerlerini kazanmaları amaçlanmıştır. Öğrenciler gazete ve mektup etkinliklerinde tarihsel empatide bulunmuş, eleştirel düşünebilmiştir. Öğrenci ürünlerinden anlaşıldığı üzere yapılan çalışma ile öğrencilerin kazanıma büyük ölçüde ulaştığı görülmüştür.

Çalışmada öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersinde; zevk alıp eğlenerek öğrendiklerini gösteren bulgulara ulaşılmıştır. Bu sonuçlara göre, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına dayalı etkinlik temelli Sosyal Bilgiler dersi öğrenme sürecinde aktif rol oynayan öğrencilerin öğrenme sürecinden zevk aldıkları ve bu etkinliğin kazanıma ulaşmada işe yaradığı söylenebilir. Çalışma boyunca öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif rol oynamaları ve öğrenme sorumluluğunu taşımaları sonucunda öz güvenleri artmıştır. Öğrenciler etkinlik süresince tarihsel olgu ve olayların bilgisine düz anlatım ile değil, kendi araştırma ve sorumluluklarıyla ulaşmışlardır. Bu durumun da öğrenme kalıcılığına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Etkinliğin, öğrencilerin ilerideki öğrenim hayatlarında da Tarih ve Vatandaşlık Bilgisi içerikli derslerin öğrenimine de temel oluşturacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Aladağ, E. (2009). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yaratıcı Drama. Mustafa Safran (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Akademi

Ata, B. (2006). “*Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yansıtıcı Soruşturma Geleneği ve Oluşturmacılık Yaklaşımı*” Eğitimde Çağdaş Yönelimler III: Yapılandırmacılık ve Eğitimde Yansımaları Sempozyumu. Özel Tevfik Fikret Okulları

Beydoğan, H.Ö. (2007). Öğrenme Etkinliklerinin Planlanması. Gürbüz Ocak (Ed.), *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık

Duman, B. (2004). *Öğrenme-Öğretme Kuramları ve Süreç Temelli Öğretim*. Ankara: Anı Yayıncılık

Güneş, İ. (2008). Osmanlı İmparatorluğu’nun Yıkılışını ve Türk İnkılâbını Hazırlayan Sebeplere Toplu Bakış, *Yüksek Öğretim Kurulu Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Türk İnkılâbı’nın Hazırlık Dönemi ve Türk İstiklal Savaşı I/1*. Ankara: Ayraç Kitabevi

Kaymakçı, S. (2011). Yeni Sosyal Bilgiler Öğretim Programının Araç-Gereç Boyutu. Refik Turan, A. Murat Sünbül, Hakan Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar – II*. Ankara: PegemA Akademi.

Aktekin, S. (2010). Öğretmen Eğitimi ve Toplumsal Barış Eğitimi, Çatışma Ve Toplumsal Barış: Türkiye’den Ve Dünyadan Örnekler. Kenan Çayır (Ed.), *Yeni Sosyal Bilgiler ve Tarih Dersi Programları*. İstanbul: Tarih Vakfı

MEB (2005). İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi 6–7. Sınıflar Öğretim Programı ve Kılavuzu, Ankara: MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı Yayınları.

MEB (2011). İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı. İstanbul: MEB Yayınları

Öztürk, C. (2011). Sosyal Bilgiler: Toplumsal Yaşama Disiplinlerarası Bir Bakış. Cemil Öztürk (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretimi, Demokratik Vatandaşlık Eğitimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.

Stradling, R. (2003). *Tarihi Öğrenmek ve Öğretmek - 20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli*. Ayfer Ünal (Çev.). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.

Şahin, T. Ve Parmaksız, Ş. (2004). *Aktif Öğrenme Yaklaşımlarının Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılabilirliği*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı, 6–9 Temmuz 2004 İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

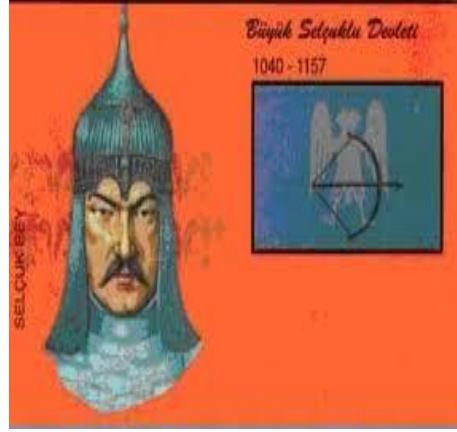
Köksal, H. (Ed.). (2012). *Yenilikçi Tarih Öğretimi Etkinlik Örnekleri*. Ankara: Harf Yayıncılık.

EK 1

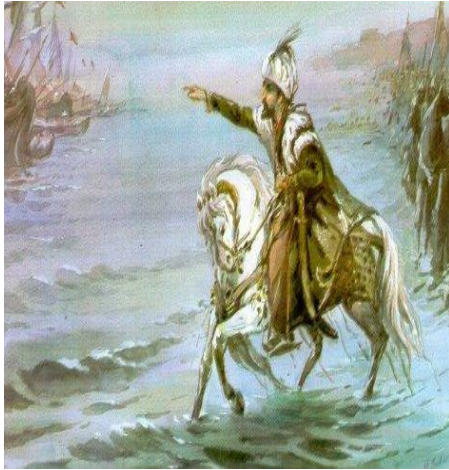
Sizce görsellerdeki kişilerin görev ve özellikleri nelerdir? Sınıfça tartışınız. Her görselin altına kişilerle ilgili bilgilerinizi birer cümle ile yazınız.

1.

2.

3.

4.

•Görsellerdeki kişilerin ortak özellikleri nelerdir? 1–2 cümle ile belirterek sınıfça tartışınız.

Kağanın bir danışma meclisi bulunurdu ve önemli devlet meseleleri bu mecliste görüşülürdü.

HAKAN

Oğlu

Kardeşi

Yeğeni

Devleti yöneten han, hakan ya da kağan denilen kişi devleti yönetme yetkisini “**göktanrı**” dan alırdı.

Devleti yöneten kişinin bir danışma meclisi bulunurdu. Burada önemli devlet meseleleri görüşülürdü.

Oğlu

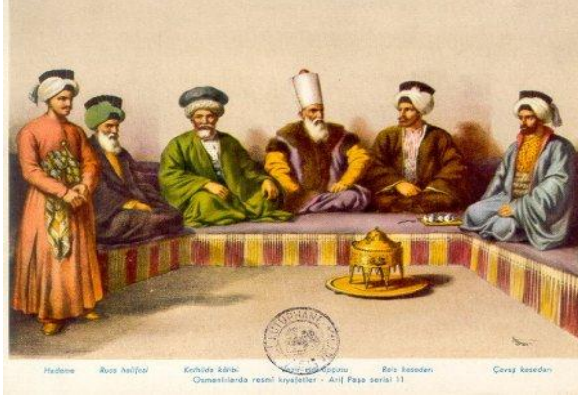
Kardeşi

Fotoğrafta görülen kişi Anadolu Selçuklu Devleti'ni bir dönem yönetmiş olan Alparslan'dır.

Resimde görülen kişi
Nizamülmülk'tür. Büyük Selçuklu
Devleti zamanında devletin
yöneticisinin en önemli yardımcılığı
görevini üstlenmiştir.

Devlet meselelerinin görüşüldüğü kurul

Oğlu

oğlu

Yavuz Sultan Selim

Kanuni Sultan Süleyman

II. Selim(Sarı Selim)

Osmanlı Devleti'nin tek otoritesidir

Bu bölümde 4 kişilik grubunuzla birlikte elinizde bulunan üç sayfalık görselden yararlanarak konuya ilişkin anlamlı bütün oluşturmanız istenmektedir. Bunun için etkinlik sayfalarınızın boş bırakılan kısımlarına uygun olan görseli kesip yapıştırınız, açıklama istenilen kısımlarda 1–2 cümle ile düşüncelerinizi belirtiniz. Çalışmanız tamamlandığında konunun özetini kendi emeğinizle öğrenmiş olacaksınız, etkinliğin sonundaki soruları da cevaplayarak, bu çalışma ile ilgili neler öğrendiğinizi sınıfça tartışınız.

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİNDE YÖNETİM ANLAYIŞI

1.KUT ANLAYIŞI

İslamiyet öncesi Türk devletlerinde hükümdarın devleti yönetme yetkisini tanrıdan aldığı inancı vardı.

2.KURULTAY MECLİSİ

Devletin tek otoritesi hakanı; ancak hakanın önemli devlet meselelerini görüştüğü danışma niteliğinde bir meclis bulunmaktaydı.

3.DEVLET HÜKÜMDAR AİLESİNİN ORTAK MALIDIR

Yönetme yetkisi hanedanın ortak malıydı, bu yüzden taht kavgaları yaşanabilirdi. Hanedanın kanı kut anlayışından dolayı kutsaldı.

BÜYÜK SELÇUKLU VE TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETLERİNDE YÖNETİM ANLAYIŞI

1.SULTAN

Açıklama:

2. DEVLET HANEDANIN ORTAK MALIDIR

Açıklama:

3.DİVAN

Açıklama:

4.VEZİR

Açıklama:

TERCÜMAN-I HAKİKAT

23 KÂNUNUSANI 1876

Sultan II. Abdülhamid'den bir ıslahat

1839'da Sultan II. Abdülmecid'in Tanzimat Fermanı'nı ilan etmesi ile yüce Osmanlı Devletimiz siyasi ve sosyal düzenlemelere gıtmıştı. Kanun önünde eşitlik, can, mal ve namus güvenliği, vergi adaleti, askerlik görevinin düzene konulması gibi ilkeler benimsenmişti; lakin bu günkü gibi bir hadiseye halkımız daha ervel şahit olmamıştı.

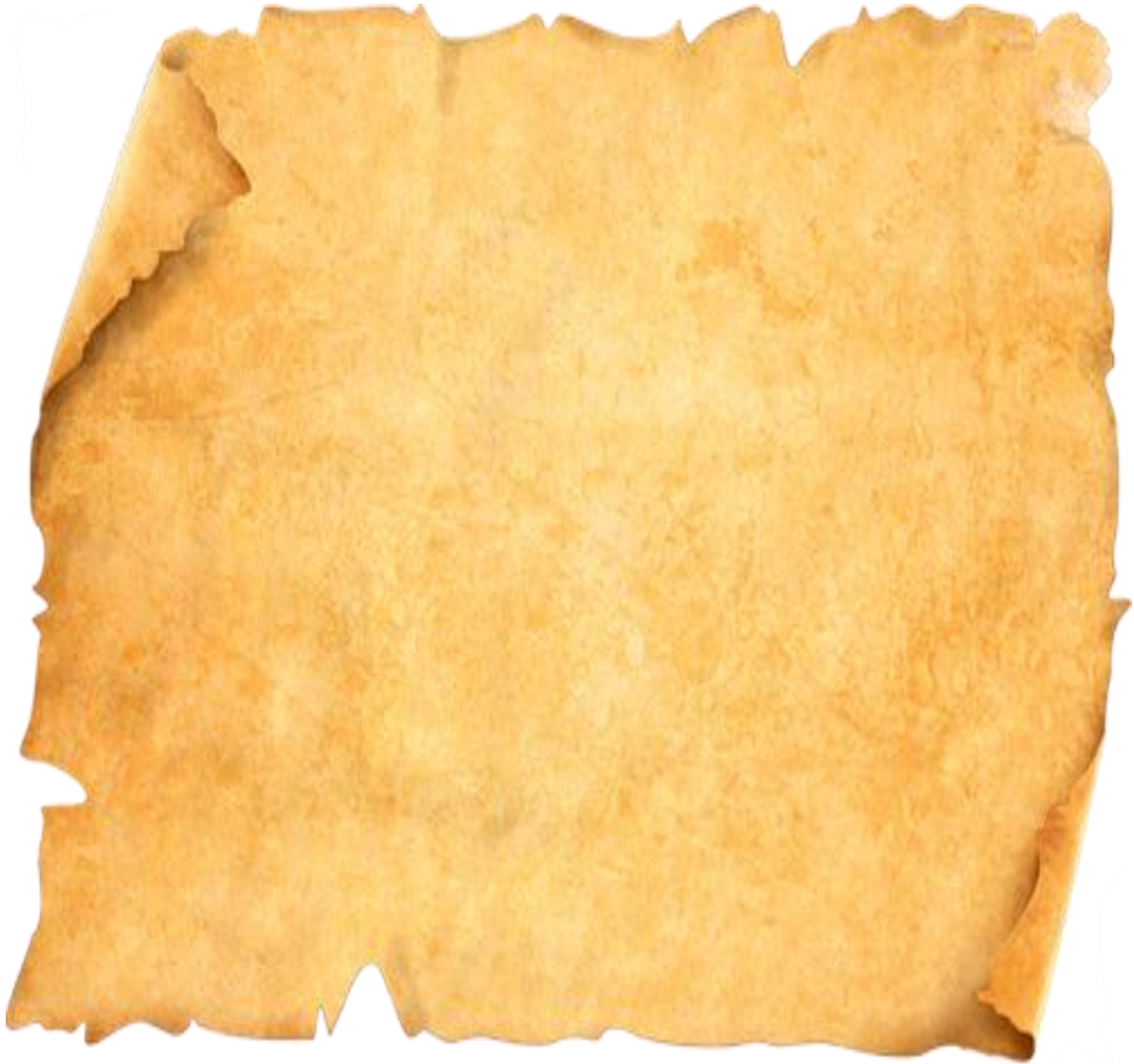
Bu gün Osmanlı Devletimiz bir ilki yaşamaktadır. Halka da söz hakkı tanıyan Meclis-i Mebusan açılmış,

anayasal sisteme geçilmiştir. Anayasa denilen bu sistem ile padişahımız Sultan II. Abdülhamit yasaların üstünlüğünü kabul ettiğini ve yetkilerini artık sınırlandırdığını açıkladı. Meşrutiyet denilen bu yönetimle halkın üyelerini seçtiği ve padişahın mutlak gücünü kısıtlayan bir meclis kuruldu. İlk anayasamız hayırlara vesile ola...

Yukarıdaki gazete haberine göre, Sultan II. Abdülhamid'in bu yeniliği gerçekleştirdiği yıllarda yaşadığınızı düşünerek neler hissettiğinizi birkaç cümle ile belirtiniz:

EK 4

1876’da gelen Kanuniesasi anayasasıyla padişahın monarşik gücünü kısıtlayan ve halka seçme hakkı tanıyan I. Meşrutiyet dönemini yaşadığınızda henüz 20 yaşındaydınız; ancak sevinçleriniz kısa sürdü ve Sultan II. Abdülhamid 93 Harbi’ni bahane ederek sizlerin seçtiği Meclis-i Mebusan’ı kapattırdı. Halkta büyük yankılar uyandı. Aradan tam 32 sene geçti, arkadaşlarınız olan Enver, Cemal ve Talat “İttihat ve Terakki Cemiyeti” denilen grubun başında bulunmaktaydı. Bu grubun gerçekleştirdiği başarılı çalışmalar sonucunda II. Abdülhamid 1908 yılında II. Meşrutiyeti ilan etmek zorunda kaldı ve yeniden halka yetkiler veren anayasal sisteme geçildi. Artık 52 yaşındasınız ve senenin 1908 olduğunu düşünerek, arkadaşlarınızdan Enver Paşa’ya duygu ve düşüncelerinizi belirten 5–6 cümlelik bir teşekkür mektubu yazınız.

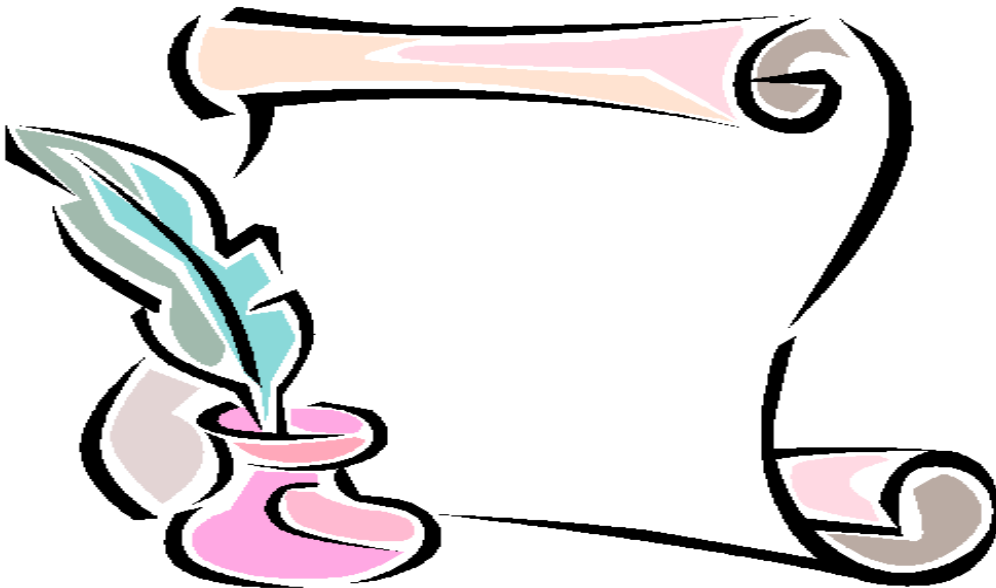

Ek 5

Cumhuriyet'in İlanı

I. Dünya Savaşı'ndan sonra imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması Osmanlı topraklarının işgalini hızlandırmıştır. İşgalci güçler İstanbul'u resmen işgal etmişler ve daha sonra Mebusan Meclisi'ni dağıtmışlardır. Bu gelişmeler üzerine Mustafa Kemal 23 Nisan 1920'de **Büyük Millet Meclisi**'ni açarak modern Türkiye'nin temellerini atmıştır. Böylece milli egemenlik ilkesi devletin temel ögesi olmuştur. Ulusal iradeyi etkili kılmak ve TBMM'nin sürekliliğini sağlamak için 20 Ocak 1921'de Teşkilat-ı Esasiye(Anayasa) kabul edilmiştir. Anayasada "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir." Maddesinin yer alması Cumhuriyet rejiminin en önemli habercisi olmuştur. Kurtuluş Savaşı sonrasında 1 Kasım 1922'de Saltanatın kaldırılması ile babadan oğla geçen yönetim ve Cumhuriyet'in önündeki en önemli engel ortadan kaldırılmıştır. Ulusal egemenliğin gerçekleşmesini isteyen Mustafa Kemal öncülüğünde 29 Ekim 1923'te TBMM'de konu karara bağlanmıştır. Böylece yeni kurulan devletin rejiminin Cumhuriyet olduğu kabul edilmiş ve milli egemenlik kesinleşmiştir.

Siz de metinden ve aşağıdaki fotoğraflardan yola çıkarak Cumhuriyet rejimiyle ve bu rejimde nelerin olabileceği ile ilgili fikir ve görüşlerinizi yazarak sınıfça tartışınız.

EK 6

Bu bölümde sizlerden istenilen, elinizde kavram baloncukları sayfasındaki kavramlardan birbiriyle alakalı olduğunu düşündüğünüz kavramları her bir kutunun içinde ayrı ayrı gruplandırınız. Çalışmanın sonunda İslam Öncesi Türk Devletleri, Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile ilgili birtakım bilgiler ortaya çıkacaktır.

1.İslam Öncesi Türk Devletleri	2.Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu Devleti
3.Osmanlı Devleti	4.Türkiye Cumhuriyeti Devleti

- Bu günkü Sosyal Bilgiler dersinde yapılanlarla ilgili duygu ve düşüncelerinizi kısaca belirtiniz.

PADİŞAH DEVLETİN TEK
HAKİMİYDİ=MONARŞİ
MONARŞİ

ÖNEMLİ DEVLET MESELELERİ DİVAN
MECLİSİNDE GÖRÜŞÜLÜRDÜ

HAKAN KURULTAY
MECLİSİNE DE
DANIŞABİLİR

TÜRKİYE
CUMHURİYETİ'NDE
YÖNETİM ŞEKLİ

HAN, HAKAN, KAĞAN
DENİLEN KİŞİLER DEVLETİ
YÖNETİRDİ

ÜLKE HÜKÜMDAR
AİLESİNİN ORTAK
MALIDIR

DEVLET MESELELERİNİN
GÖRÜŞÜLDÜĞÜ ÖNEMLİ KURUL
DİVANHÜMAYUNDU

SULTAN

İSLAM ÖNCESİ TÜRK
DEVLETLERİNDE
YÖNETİM

TANZİMAT FERMANI VE
MEŞRUTİYET

OSMANLI SOYUNDAN
GELEN BİR PADİŞAH

MİLLET EGEMENLİĞİNE
DAYALI BİR YÖNETİM=
CUMHURİYET

BÜYÜK SELÇUKLU VE TÜRKİYE
SELÇUKLU

PADİŞAHLIK BABADAN OĞULA
GEÇMEKTEYDİ=SALTANAT

ÜLKE HÜKÜMDAR
AİLESİNİN ORTAK
MALIDIR